

中庸

kǒng jǐ
孔伋

tiān mìng zhī wèi xìng shuài xìng zhī wèi dào xiū dào zhī wèi jiào
天命之谓性，率性之谓道，修道之谓教。

dào yě zhě bù kě xū lí yě kě lí fēi dào yě shì
道也者，不可须臾离也；可离，非道也。是

gù jūn zǐ jiè shèn hū qí suǒ bù dǔ kǒng jù hū qí suǒ bù wén mò xiàn
故君子戒慎乎其所不睹，恐惧乎其所不闻。莫见
hū yǐn mò xiǎn hū wēi gù jūn zǐ shèn qí dú yě
乎隐，莫显乎微，故君子慎其独也。

xī nù āi lè zhī wèi fā wèi zhī zhōng fā ér jiē zhōng jié wèi
喜怒哀乐之未发，谓之中；发而皆中节，谓

zhī hé zhōng yě zhě tiān xià zhī dà běn yě hé yě zhě tiān xià zhī
之和；中也者，天下之大本也；和也者，天下之
dá dào yě zhì zhōng hé tiān dì wèi yān wàn wù yù yān
达道也。致中和，天地位焉，万物育焉。

zhòng ní yuē jūn zǐ zhōng yōng xiǎo rén fǎn zhōng yōng jūn zǐ zhī zhōng
仲尼曰：“君子中庸，小人反中庸。君子之中

yōng yě jūn zǐ ér shí zhōng xiǎo rén zhī fǎn zhōng yōng yě xiǎo rén ér wú
庸也，君子而时中。小人之反中庸也，小人而无
jì dàn yě
忌憚也。”

zǐ yuē zhōng yōng qí zhì yǐ hū mín xiǎn néng jiǔ yǐ
子曰：“中庸其至矣乎！民鲜能久矣！”

zǐ yuē dào zhī bù xíng yě wǒ zhī zhī yǐ zhī zhě guò zhī
子曰：“道之不行也，我知之矣：知者过之，

yú zhě bù jí yě dào zhī bù míng yě wǒ zhī zhī yǐ xián zhě guò zhī
愚者不及也。道之不明也，我知之矣：贤者过之，
bù xiào zhě bù jí yě rén mò bù yǐn shí yě xiǎn néng zhī wèi yě
不肖者不及也。人莫不饮食也，鲜能知味也。”

子曰：“道其不行矣夫！”

子曰：“舜其大知也与！舜好问而好察迩言，

隐恶而扬善，执其两端，用其中于民，其斯以为
舜乎！”

子曰：“人皆曰‘予知’，驱而纳诸罟获护陷

阱之中，而莫之知辟也。人皆曰‘予知’，择乎中
庸，而不能期月守也。”

子曰：“回之为人也，择乎中庸，得一善，则

拳拳服膺，而弗失之矣。”

子曰：“天下国家可均也，爵禄可辞也，白刃

可蹈也，中庸不可能也。”

子路问强。子曰：“南方之强与？北方之强

与？抑而强与？宽柔以教，不报无道，南方之强
也，君子居之；衽金革，死而不厌，北方之强也，

ér qiáng zhě jū zhī gù jūn zǐ hé ér bù liú qiáng zāi jiǎo zhōng lì ér
而强者居之。故君子和而不流，强哉矫！中立而
bù yī qiáng zāi jiǎo guó yǒu dào bù biàn sāi yān qiáng zāi jiǎo guó
不倚，强哉矫！国有道，不变塞焉，强哉矫！国
wú dào zhì sǐ bù biàn qiáng zāi jiǎo
无道，至死不变，强哉矫！”

zǐ yuē sù yīn xíng guài hòu shì yǒu shù yān wú fú wèi zhī yǐ
子曰：“素隐行怪，后世有述焉，吾弗为之矣。
jūn zǐ zūn dào ér xíng bàn tú ér fèi wú fú néng yǐ yǐ jūn zǐ yī
君子遵道而行，半途而废，吾弗能已矣。君子依
hū zhōng yōng dùn shì bù jiàn zhī ér bù huǐ wéi shèng zhě néng zhī
乎中庸，遯世不见知而不悔，唯圣者能之。”

jūn zǐ zhī dào fèi ér yīn fū fù zhī yú kě yǐ yǔ zhī yān jí
君子之道费而隐。夫妇之愚可以与知焉，及
qí zhì yě suī shèng rén yì yǒu suǒ bù zhī yān fū fù zhī bù xiào kě
其至也，虽圣人亦有所不知焉。夫妇之不肖，可
yǐ néng xíng yān jí qí zhì yě suī shèng rén yì yǒu suǒ bù néng yān tiān
以能行焉，及其至也，虽圣人亦有所不能焉。天
de zhī dà yě rén yǒu yǒu suǒ hàn gù jūn zǐ yǔ dà tiān xià mò néng
地之大也，人犹有所憾。故君子语大，天下莫能
zài yān yǔ xiǎo tiān xià mò néng pò yān
载焉；语小，天下莫能破焉。

shī yún yuān fēi lì tiān yú yuè yú yuān yán qí shàng xià
《诗》云：“鸢飞戾天，鱼跃于渊。”言其上下
chá yě
察也。

jūn zǐ zhī dào zào duān hū fū fù jí qí zhì yě chá hū tiān
君子之道，造端乎夫妇，及其至也，察乎天

de。
地。

zǐ yuē dào bù yuǎn rén rén zhī wéi dào ér yuǎn rén bù kě yǐ
子曰：“道不远人，人之为道而远人，不可以
wéi dào
为道。

shī yún fá kē fá kē qí zé bù yuǎn zhí kē yǐ fá
《诗》云：‘伐柯伐柯，其则不远。’执柯以伐
kē nì ér shì zhī yóu yǐ wèi yuǎn gù jūn zǐ yǐ rén zhì rén gǎi
柯，睨而视之，犹以为远。故君子以人治人，改
ér zhǐ
而止。

zhōng shù wéi dào bù yuǎn shī zhū jǐ ér bù yuàn yì wù shī yú rén
忠恕违道不远，施诸己而不愿，亦勿施于人。

jūn zǐ zhī dào sì qiū wèi néng yī yān suǒ qiú hū zǐ yǐ shì fù
君子之道四，丘未能一焉，所求乎子以事父，
wèi néng yě suǒ qiú hū chén yǐ shì jūn wèi néng yě suǒ qiú hū dì yǐ
未能也；所求乎臣以事君，未能也；所求乎弟以
shì xiōng wèi néng yě suǒ qiú hū péng yǒu xiān shī zhī wèi néng yě yōng
事兄，未能也；所求乎朋友先施之，未能也。庸
dé zhī xíng yōng yán zhī jǐn yǒu suǒ bù zú bù gǎn bù miǎn yǒu yú
德之行，庸言之谨；有所不足，不敢不勉，有余
bù gǎn jǐn yán gù xíng xíng gù yán jūn zǐ hū bù zào zào ěr
不敢尽。言顾行，行顾言，君子胡不慥慥尔！”

jūn zǐ sù qí wèi ér xíng bù yuàn hū qí wài sù fù guì xíng
君子素其位而行，不愿乎其外。素富贵，行
hū fù guì sù pín jiàn xíng hū pín jiàn sù yí dí xíng hū yí dí
乎富贵；素贫贱，行乎贫贱；素夷狄，行乎夷狄；

sù huàn nán xíng hū huàn nán jūn zǐ wú rù ér bù zì dé yān
素患难，行乎患难；君子无入而不自得焉。

zài shàng wèi bù líng xià zài xià wèi bù yuán shàng zhèng jǐ ér
在上位，不陵下；在下位，不援上。正己而
bù qiú yú rén zé wú yuàn shàng bù yuàn tiān xià bù yóu rén gù jūn
不求于人，则无怨。上不怨天，下不尤人。故君
zǐ jū yì yǐ sǐ mìng xiǎo rén xíng xiǎn yǐ jiǎo xìng
子居易以俟命，小人行险以徼幸。

zǐ yuē shè yǒu sì hū jūn zǐ shī zhū zhèng gǔ fǎn qiú zhū qí
子曰：“射有似乎君子，失诸正鹄，反求诸其
shēn
身。”

jūn zǐ zhī dào bì rú xíng yuǎn bì zì ěr bì rú dēng gāo bì
君子之道，辟如行远，必自迩，辟如登高，必
zì bēi
自卑。

shī yuē qī zǐ hǎo hé rú gǔ sè qín xiōng dì jì xī
《诗》曰：“妻子好合，如鼓瑟琴。兄弟既翕，
hé lè qiè dān yí ěr shì jiā lè ěr qī nú zǐ yuē fù mǔ
和乐且耽。宜尔室家，乐尔妻孥。”子曰：“父母
qí shùn yǐ hū
其顺矣乎！”

zǐ yuē guǐ shén zhī wéi dé qí shèng yǐ hū shì zhī ér fú
子曰：“鬼神之为德，其盛矣乎？！视之而弗
jiàn tīng zhī ér fú wén tǐ wù ér bù kě yí shǐ tiān xià zhī rén zhāi
见，听之而弗闻，体物而不可遗。使天下之人，齐
míng shèng fú yǐ chéng jì sì yáng yáng hū rú zài qí shàng rú zài qí zuǒ
明盛服，以承祭祀，洋洋乎如在其上，如在其左

yòu
右。

shī yuē shén zhī gé sī bù kě dù sī shēn kě yì sī
《诗》曰：‘神之格思，不可度思！矧可射思！’

fū wēi zhī xiǎn chéng zhī bù kě yǎn rú cǐ fū
夫微之显，诚之不可掩如此夫！”

zǐ yuē shùn qí dà xiào yě yǔ dé wèi shèng rén zūn wèi tiān zǐ
子曰：“舜其大孝也与！德为圣人，尊为天子，

fù yǒu sì hǎi zhī nèi zōng miào xiǎng zhī zǐ sūn bǎo zhī gù dà dé bì
富有四海之内。宗庙飨之，子孙保之。故大德必

dé qí wèi bì dé qí lù bì dé qí míng bì dé qí shòu gù tiān
得其位，必得其禄，必得其名，必得其寿。故天

zhī shēng wù bì yīn qí cái ér dǔ yān gù zāi zhě péi zhī qīng zhě fù
之生物，必因其材而笃焉，故栽者培之，倾者覆

zhī shī yuē jiā lè jūn zǐ xiàn xiàn lìng dé yí mín yí rén
之。《诗》曰：‘嘉乐君子，宪宪令德。宜民宜人，

shòu lù yú tiān bǎo yòu mìng zhī zì tiān shēn zhī gù dà dé zhě bì shòu
受禄于天，保佑命之，自天申之。’故大德者必受

mìng
命。”

zǐ yuē wú yōu zhě qí wéi wén wáng hū yǐ wáng jì wèi fù
子曰：“无忧者，其惟文王乎！以王季为父，

yǐ wǔ wáng wèi zǐ fù zuò zhī zǐ shù zhī wǔ wáng zuǎn tài wáng wáng
以武王为子，父作之，子述之。武王纘大王、王

jì wén wáng zhī xù yì róng yīn ér yǒu tiān xià shēn bù shī tiān xià zhī
季、文王之绪，壹戎衣而有天下，身不失天下之

xiǎn míng zūn wèi tiān zǐ fù yǒu sì hǎi zhī nèi zōng miào xiǎng zhī zǐ
显名，尊为天子，富有四海之内，宗庙飨之，子

sūn bǎo zhī
孙保之。

wǔ wáng mò shòu mìng zhōu gōng chéng wén wǔ zhī dé zhū wàng tài wáng wáng

武王末受命，周公成文武之德，追王大王、王

jì shàng sì xiān gōng yǐ tiān zǐ zhī lǐ sī lǐ yě dá hū zhū hóu dà
季，上祀先公以天子之礼。斯礼也，达乎诸侯、大

fū jí shì shù rén fù wèi dà fū zǐ wèi shì zàng yǐ dà fū
夫，及士、庶人。父为大夫，子为士，葬以大夫，

jì yǐ shì fù wèi shì zǐ wèi dà fū zàng yǐ shì jì yǐ dà fū
祭以士；父为士，子为大夫，葬以士，祭以大夫。

jì zhī sàng dá hū dà fū sān nián zhī sàng dá hū tiān zǐ fù mǔ
期之丧，达乎大夫；三年之丧，达乎天子；父母

zhī sàng wú guì jiàn yī yě
之丧，无贵贱，一也。”

zǐ yuē wǔ wáng zhōu gōng qí dá xiào yǐ hū fū xiào zhě
子曰：“武王、周公，其达孝矣乎！夫孝者，

shàn jì rén zhī zhì shàn shù rén zhī shì zhě yě chūn qiū xiū qí zǔ miào
善继人之志，善述人之事者也。春秋，修其祖庙，

chén qí zōng qì shè qí shang yī jiàn qí shí shí zōng miào zhī lǐ suǒ yǐ
陈其宗器，设其裳衣，荐其时食。宗庙之礼，所以

xù zhāo mù yě xù jué suǒ yǐ biàn guì jiàn yě xù shì suǒ yǐ biàn
序昭穆也；序爵，所以辨贵贱也；序事，所以辨

xián yě lǚ chóu xià wèi shàng suǒ yǐ dǎi jiàn yě yàn máo suǒ yǐ xù
贤也；旅酬下为上，所以逮贱也；燕毛，所以序

chǐ yě jiàn qí wèi xíng qí lǐ zòu qí lè jìng qí suǒ zūn ài qí
齿也。践其位，行其礼，奏其乐，敬其所尊，爱其

suǒ qīn shì sǐ rú shì shēng shì wáng rú shì cún xiào zhī zhì yě jiāo
所亲，事死如事生，事亡如事存，孝之至也。郊

shè zhī lǐ suǒ yǐ shì shàng dì yě zōng miào zhī lǐ suǒ yǐ sì hū qí
社之礼，所以事上帝也；宗庙之礼，所以祀乎其

xiān yě míng hū jiāo shè zhī lǐ dì cháng zhī yì zhì guó qí rú shì zhū
先也。明乎郊社之礼、禘尝之义，治国其如示诸

zhāng hū
掌乎！”

āi gōng wèn zhèng zǐ yuē wén wǔ zhī zhèng bù zài fāng cè qí
哀公问政。子曰：“文武之政，布在方策。其

rén cún zé qí zhèng jǔ qí rén wáng zé qí zhèng xī rén dào mǐn zhèng
人存，则其政举；其人亡，则其政息。人道敏政，
de dào mǐn shù fū zhèng yě zhě pú lú yě
地道敏树。夫政也者，蒲卢也。

gù wèi zhèng zài rén qǔ rén yǐ shēn xiū shēn yǐ dào xiū dào yǐ
“故为政在人，取人以身，修身以道，修道以

rén rén zhě rén yě qīn qīn wèi dà yì zhě yí yě zūn xián
仁。仁者，人也，亲亲为大。义者，宜也，尊贤

wèi dà qīn qīn zhī shài zūn xián zhī děng lǐ suǒ shēng yě zài xià wèi
为大。亲亲之杀，尊贤之等，礼所生也。在下位，

bù huò hū shàng mǐn bù kě dé ér zhì yǐ gù jūn zǐ bù kě yǐ bù xiū
不获乎上，民不可得而治矣！故君子不可以不修

shēn sī xiū shēn bù kě yǐ bù shì qīn sī shì qīn bù kě yǐ bù
身；思修身，不可以不事亲；思事亲，不可以不

zhī rén sī zhī rén bù kě yǐ bù zhī tiān
知人；思知人，不可以不知天。

tiān xià zhī dá dào wǔ suǒ yǐ xíng zhī zhě sān yuē jūn chén
“天下之达道五，所以行之者三。曰：‘君臣

yě fù zǐ yě fū fù yě kūn dì yě péng yǒu zhī jiāo yě wǔ
也，父子也，夫妇也，昆弟也，朋友之交也。’五

zhě tiān xià zhī dá dào yě zhī rén yǒng sān zhě tiān xià zhī
者，天下之达道也。‘知，仁，勇’三者，天下之

dá dé yě suǒ yǐ xíng zhī zhě yī yě
达德也，所以行之者一也。

huò shēng ér zhī huò xué ér zhī huò kùn ér zhī jí
“或生而知之，或学而知之，或困而知之，及

qí zhī zhī yī yě huò ān ér xíng zhī huò lì ér xíng zhī huò miǎn qiáng
其知之一也。或安而行之，或利而行之，或勉强

ér xíng zhī jí qí chéng gōng yī yě
而行之，及其成功一也。”

zǐ yuē hào xué jìn hū zhī lì xíng jìn hū rén zhī chǐ jìn hū
子曰：“好学近乎知，力行近乎仁，知耻近乎
yǒng zhī sī sān zhě zé zhī suǒ yǐ xiū shēn zhī suǒ yǐ xiū shēn zé
勇。知斯三者，则知所以修身；知所以修身，则
zhī suǒ yǐ zhì rén zhī suǒ yǐ zhì rén zé zhī suǒ yǐ zhì tiān xià guó jiā
知所以治人；知所以治人，则知所以治天下国家
yī
矣。

fán wéi tiān xià guó jiā yǒu jiǔ jīng yuē xiū shēn yě zūn xián yě
“凡为天下国家有九经，曰：修身也，尊贤也，
qīn qīn yě jìng dà chén yě tǐ qún chén yě zǐ shù mín yě lái bǎi
亲亲也，敬大臣也，体群臣也，子庶民也，来百
gōng yě róu yuǎn rén yě huái zhū hóu yě
工也，柔远人也，怀诸侯也。

xiū shēn zé dào lì zūn xián zé bù huò qīn qīn zé zhū
“修身，则道立；尊贤，则不惑；亲亲，则诸
fù kǔn dì bù yuàn jìng dà chén zé bù xuàn tǐ qún chén zé shì zhī
父昆弟不怨；敬大臣，则不眩；体群臣，则士之
bào lǐ zhòng zǐ shù mín zé bǎi xìng quàn lái bǎi gōng zé cái yòng zú
报礼重；子庶民，则百姓劝；来百工，则财用足；
róu yuǎn rén zé sì fāng guī zhī huái zhū hóu zé tiān xià wèi zhī
柔远人，则四方归之；怀诸侯，则天下畏之。

zhāi míng shèng fú fēi lǐ bù dòng suǒ yǐ xiū shēn yě qù chán yuǎn
“齐明盛服，非礼不动，所以修身也；去谗远
sè jiàn huò ér guì dé suǒ yǐ quàn xián yě zūn qí wèi zhòng qí lù
色，贱货而贵德，所以劝贤也；尊其位，重其禄，

tóng qí hào wù suǒ yī quàn qīn qīn yě guān shèng rèn shǐ suǒ yī quàn dà
同其好恶，所以劝亲亲也；官盛任使，所以劝大
chén yě zhōng xìn zhòng lù suǒ yī quàn shì yě shí shǐ báo liǎn suǒ yī
臣也；忠信重禄，所以劝士也；时使薄敛，所以
quàn bǎi xìng yě rì xīng yuè shì xī lín chèn shì suǒ yī quàn bǎi gōng yě
劝百姓也；日省月试，既廩称事，所以劝百工也；
sòng wǎng yíng lái jiā shàn ér jīn bù néng suǒ yī róu yuǎn rén yě jì jué
送往迎来，嘉善而矜不能，所以柔远人也；继绝
shì jǔ fèi guó zhì luàn chí wēi cháo pìn yǐ shí hòu wǎng ér báo lái
世，举废国，治乱持危，朝聘以时，厚往而薄来，
suǒ yī huái zhū hóu yě fán wèi tiān xià guó jiā yǒu jiǔ jīng suǒ yī xíng zhī
所以怀诸侯也。凡为天下国家有九经，所以行之
zhě yī yě
者一也。

fán shì yù zé lì bù yù zé fèi yán qián dìng zé bù jiá shì
“凡事豫则立，不豫则废。言前定，则不跲；事
qián dìng zé bù kùn xíng qián dìng zé bù jiù dào qián dìng zé bù
前定，则不困；行前定，则不疚；道前定，则不
qióng
穷。

zài xià wèi bù huò hū shàng mǐn bù kě dé ér zhì yǐ huò hū shàng
“在下位不获乎上，民不可得而治矣。获乎上
yǒu dào bù xìn hū péng yǒu bù huò hū shàng yǐ xìn hū péng yǒu yǒu dào
有道，不信乎朋友，不获乎上矣；信乎朋友有道，
bù shùn hū qīn bù xìn hū péng yǒu yǐ shùn hū qīn yǒu dào fǎn zhū shēn
不顺乎亲，不信乎朋友矣；顺乎亲有道，反诸身
bù chéng bù shùn hū qīn yǐ chéng shēn yǒu dào bù míng hū shàn bù chéng
不诚，不顺乎亲矣；诚身有道，不明乎善，不诚
hū shēn yǐ
乎身矣。

chéng zhě tiān zhī dào yě chéng zhě rén zhī dào yě chéng zhě
“诚者，天之道也；诚之者，人之道也。诚者，

bù miǎn ér zhōng bù sī ér dé cóng róng zhōng dào shèng rén yě chéng zhě
不勉而中，不思而得，从容中道，圣人也。诚之
zhě zé shàn ér gù zhí zhī zhě yě
者，择善而固执之者也。

bó xué zhī shēn wèn zhī shèn sī zhī míng biàn zhī dǔ xíng zhī
“博学之，审问之，慎思之，明辨之，笃行之。

yǒu fú xué xué zhī fú néng fú cuò yě yǒu fú wèn wèn zhī fú zhī
有弗学，学之弗能，弗措也；有弗问，问之弗知，
fú cuò yě yǒu fú sī sī zhī fú dé fú cuò yě yǒu fú biàn biàn
弗措也；有弗思，思之弗得，弗措也；有弗辨，辨
zhī fú míng fú cuò yě yǒu fú xíng xíng zhī fú dǔ fú cuò yě rén
之弗明，弗措也；有弗行，行之弗笃，弗措也。人
yī néng zhī jǐ bǎi zhī rén shí néng zhī jǐ qiān zhī guǒ néng cǐ dào
一能之，己百之，人十能之，己千之。果能此道
yī suī yú bì míng suī róu bì qiáng
矣，虽愚必明，虽柔必强。”

zì chéng míng wèi zhī xìng zì míng chéng wèi zhī jiào chéng zé míng
自诚明，谓之性；自明诚，谓之教；诚则明

yī míng zé chéng yī
矣，明则诚矣。

wéi tiān xià zhì chéng wéi néng jìn qí xìng néng jìn qí xìng zé néng jìn
唯天下至诚为能尽其性。能尽其性，则能尽

rén zhī xìng néng jìn rén zhī xìng zé néng jìn wù zhī xìng néng jìn wù zhī
人之性；能尽人之性，则能尽物之性；能尽物之
xìng zé kě yǐ zàn tiān dì zhī huà yù kě yǐ zàn tiān dì zhī huà yù zé
性，则可以赞天地之化育；可以赞天地之化育，则
kě yǐ yǔ tiān dì sān yī
可以与天地参矣。

其次致曲。曲能有诚，诚则形，形则著，著

zé míng míng zé dòng dòng zé biàn biàn zé huà wéi tiān xià zhì chéng wéi
则明，明则动，动则变，变则化。唯天下至诚为
néng huà
能化。

至诚之道，可以前知。国家将兴，必有祲祥；

guó jiā jiāng wáng bì yǒu yāo niè xiàn hū shī guī dòng hū sì tǐ huò
国家将亡，必有妖孽。见乎蓍龟，动乎四体。祸

fú jiāng zhì shàn bì xiān zhī zhī bù shàn bì xiān zhī zhī gù zhì
福将至，善，必先知之；不善，必先知之。故至

chéng rú shén
诚如神。

chéng zhě zì chéng yě ér dào zì dào yě chéng zhě wù zhī zhōng shǐ bù
诚者自成也，而道自道也。诚者物之终始，不

chéng wú wù shì gù jūn zǐ chéng zhī wéi guì chéng zhě fēi zì chéng jǐ ér
诚无物。是故君子诚之为贵。诚者，非自成己而

yǐ yě suǒ yǐ chéng wù yě chéng jǐ rén yě chéng wù zhì yě xìng
已也，所以成物也。成己，仁也；成物，知也。性

zhī dé yě hé wài nèi zhī dào yě gù shí cuò zhī yí yě
之德也，合外内之道也，故时措之宜也。

gù zhì chéng wú xī bù xī zé jiǔ jiǔ zé zhēng zhēng zé yōu yuǎn
故至诚无息，不息则久，久则征，征则悠远，

yōu yuǎn zé bó hòu bó hòu zé gāo míng bó hòu suǒ yǐ zǎi wù yě
悠远则博厚，博厚则高明。博厚，所以，载物也；

gāo míng suǒ yǐ fù wù yě yōu jiǔ suǒ yǐ chéng wù yě bó hòu pèi
高明，所以覆物也；悠久，所以成物也。博厚配

dì gāo míng pèi tiān yōu jiǔ wú jiāng rú cǐ zhě bù xiàn ér zhāng bù
地，高明配天，悠久无疆。如此者，不见而章，不

dòng ér biàn wú wéi ér chéng

动而变，无为而成。

tiān de zhī dào kě yī yán ér jìn yě qí wéi wù bù èr zé

天地之道，可一言而尽也。其为物不贰，则

qí shēng wù bù cè tiān de zhī dào bó yě hòu yě gāo yě míng

其生物不测。天地之道：博也，厚也，高也，明

yě yōu yě jiǔ yě jīn fū tiān sī zhāo zhāo zhī duō jí qí wú

也，悠也，久也。今夫天，斯昭昭之多，及其无

qióng yě rì yuè xīng chén xì yān wàn wù fù yān jīn fū dì yī cuō

穷也，日月星辰系焉，万物覆焉。今夫地，一撮

tǔ zhī duō jí qí guǎng hòu zǎi huá yuè ér bù zhòng zhèn hé hǎi ér bù

土之多，及其广厚，载华岳而不重，振河海而不

xiè wàn wù zǎi yān jīn fū shān yī juǎn shí zhī duō jí qí guǎng dà

泄，万物载焉。今夫山，一卷石之多，及其广大，

cǎo mù shēng zhī qín shòu jū zhī bǎo zàng xīng yān jīn fū shuǐ yī sháo

草木生之，禽兽居之，宝藏兴焉。今夫水，一勺

zhī duō jí qí bù cè yuán tuó jiāo lóng yú biē shēng yān

之多，及其不测，黿、鼉、蛟、龙、鱼、鳖生焉，

huò cái zhí yān

货财殖焉。

shī yuē wéi tiān zhī mìng yú mù bù yǐ gài yuē tiān

《诗》曰：“惟天之命，于穆不已！”盖曰：“天

zhī suǒ yǐ wéi tiān yě yú hū bù xiǎn wén wáng zhī dé zhī chún gài

之所以为天也。于乎不显，文王之德之纯！”盖

yuē wén wáng zhī suǒ yǐ wéi wén yě chún yì bù yǐ

曰：“文王之所以为文也，纯亦不已。”

dà zāi shèng rén zhī dào yáng yáng hū fā yù wàn wù jùn jí yú

大哉圣人之道！洋洋乎，发育万物，峻极于

tiān yōu yōu dà zāi lǐ yí sān bǎi wēi yí sān qiān dài qí rén rán

天。优优大哉！礼仪三百，威仪三千。待其人然

hòu xíng gù yuē gǒu bù zhì dé zhì dào bù níng yān gù jūn zǐ
后行。故曰：“苟不至德，至道不凝焉。”故君子
zūn dé xìng ér dào wèn xué zhì guǎng dà ér jìn jīng wēi jí gāo míng ér dào
尊德性而道问学，致广大而尽精微，极高明而道
zhōng yōng wēn gù ér zhī xīn dūn hòu yǐ chóng lǐ shì gù jū shàng bù jiāo
中庸。温故而知新，敦厚以崇礼。是故居上不骄，
wéi xià bù bèi guó yǒu dào qí yán zú yǐ xīng guó wú dào qí mò
为下不倍。国有道，其言足以兴；国无道，其默
zú yǐ róng shī yuē jì míng qiè zhé yǐ bǎo qí shēn qí cǐ zhī
足以容。诗曰：“既明且哲，以保其身。”其此之
wèi yǔ
谓与！

zǐ yuē yú ér hào zì yòng jiàn ér hào zì zhuān shēng hū jīn zhī
子曰：“愚而好自用，贱而好自专，生乎今之
shì fǎn gǔ zhī dào rú cǐ zhě zāi jí qí shēn zhé yě
世，反古之道。如此者，灾及其身者也。”

fei tiān zǐ bù yì lǐ bù zhì dù bù kǎo wén jīn tiān xià
非天子，不议礼，不制度，不考文。今天下
chē tóng guī shū tóng wén xíng tóng lún suī yǒu qí wèi gǒu wú qí dé
车同轨，书同文，行同伦。虽有其位，苟无其德，
bù gǎn zuò lǐ yuè yān suī yǒu qí dé gǒu wú qí wèi yì bù gǎn zuò
不敢作礼乐焉；虽有其德，苟无其位，亦不敢作
lǐ lè yān
礼乐焉。

zǐ yuē wú shuō xià lǐ qǐ bù zú zhēng yě wú xué yīn lǐ
子曰：“吾说夏礼，杞不足徵也。吾学殷礼，
yǒu sòng cún yān wú xué zhōu lǐ jīn yòng zhī wú cóng zhōu
有宋存焉。吾学周礼，今用之，吾从周。”

wáng tiān xià yǒu sān zhòng yān qí guǎ guò yī hū shàng yān zhě suī shàn
王天下有三重焉，其寡过矣乎！上焉者虽善，

wú zhēng wú zhēng bù xìn bù xìn mín fú cóng xià yān zhě suī shàn bù zūn
无徵，无徵不信，不信民弗从；下焉者虽善，不尊，

bù zūn bù xìn bù xìn mín fú cóng gù jūn zǐ zhī dào běn zhū shēn zhēng
不尊不信，不信民弗从。故君子之道：本诸身，徵

zhū shù mín kǎo zhū sān wáng ér bù miù jiàn zhū tiān dì ér bù bèi zhì
诸庶民，考诸三王而不缪，建诸天地而不悖，质

zhū guǐ shén ér wú yí bǎi shì yǐ shèng rén ér bù huò zhì zhū guǐ shén
诸鬼神而无疑，百世以俟圣人而不惑。质诸鬼神

ér wú yí zhī tiān yě bǎi shì yǐ shèng rén ér bù huò zhī rén yě
而无疑，知天也；百世以俟圣人而不惑，知人也。

shì gù jūn zǐ dòng ér shì wéi tiān xià dào xíng ér shì wéi tiān xià
是故，君子动而世为天下道，行而世为天下

fǎ yán ér shì wéi tiān xià zé yuǎn zhī zé yǒu wàng jìn zhī zé bù yàn
法，言而世为天下则。远之则有望，近之则不厌。

shī yuē zài bǐ wú wù zài cǐ wú yì shù jǐ sù yè
《诗》曰：“在彼无恶，在此无射。庶几夙夜，

yǐ yǒng zhōng yù jūn zǐ wèi yǒu bù rú cǐ ér zǎo yǒu yù yú tiān xià zhě
以永终誉！”君子未有不如此，而蚤有誉于天下者
也。

zhòng ní zǔ shù yáo shùn xiàn zhāng wén wǔ shàng lǜ tiān shí xià xí shuǐ
仲尼祖述尧舜，宪章文武，上律天时，下袭水

tǔ pì rú tiān dì zhī wú bù chí zài wú bù fù dào pì rú sì shí
土。辟如天地之无不持载，无不覆帙；辟如四时

zhī cuò xíng rú rì yuè zhī dài míng wàn wù bìng yù ér bù xiāng hài dào
之错行，如日月之代明。万物并育而不相害，道

bìng xíng ér bù xiāng bèi xiǎo dé chuān liú dà dé dūn huà cǐ tiān dì zhī
并行而不相悖，小德川流，大德敦化，此天地之

suǒ yǐ wéi dà yě
所以为大也。

wéi tiān xià zhì shèng wéi néng cōng míng ruì zhī zú yǐ yǒu lín yě kuān
唯天下至圣，为能聪明睿知，足以有临也；宽

yù wēn róu zú yǐ yǒu róng yě fā qiáng gāng yì zú yǐ yǒu zhí yě zhāi
裕温柔，足以有容也；发强刚毅，足以有执也；齐

zhuāng zhōng zhèng zú yǐ yǒu jìng yě wén lǐ mì chá zú yǐ yǒu bié yě
庄中正，足以有敬也；文理密察，足以有别也。

pǔ bó yuān quán ér shí chū zhī pǔ bó rú tiān yuān quán rú yuān
溥博渊泉，而时出之。溥博如天，渊泉如渊。

xiàn ér mín mò bù jìng yán ér mín mò bù xìn xíng ér mín mò bù yuè
见而民莫不敬，言而民莫不信，行而民莫不说。

shì yǐ shēng míng yáng yì hū zhōng guó shī jí mǎn mào zhōu chē suǒ zhì
是以声名洋溢乎中国，施及蛮貊。舟车所至，

rén lì suǒ tōng tiān zhī suǒ fù de zhī suǒ zài rì yuè suǒ zhào shuāng
人力所通，天之所覆，地之所载，日月所照，霜

lù suǒ zhuì fán yǒu xuè qì zhě mò bù zūn qīn gù yuē pèi tiān
露所队，凡有血气者，莫不尊亲。故曰：“配天”。

wéi tiān xià zhì chéng wéi néng jīng lún tiān xià zhī dà jīng lì tiān xià
唯天下至诚，为能经纶天下之大经，立天下

zhī dà běn zhī tiān dì zhī huà yù fū yān yǒu suǒ yī zhūn zhūn qí rén
之大本，知天地之化育。夫焉有所倚？肫肫其仁！

yuān yuān qí yuān hào hào qí tiān gǒu bù gù cōng míng shèng zhī dá tiān dé zhě
渊渊其渊！浩浩其天！苟不固聪明圣知达天德者，

qí shú néng zhī zhī
其孰能知之？

shī yuē yì jīn shàng jǐng wù qí wén zhī zhù yě gù jūn
《诗》曰：“衣锦尚絅。”恶其文之著也。故君

子之道，暗然而日章；小人之道，的然而日亡。君
zǐ zhī dào àn rán ér rì zhāng xiǎo rén zhī dào dì rán ér rì wáng jūn
子之道：淡而不厌，简而文，温而理，知远之近，
zhī fēng zhī zì zhī wēi zhī xiǎn kě yǔ rù dé yī
知风之自，知微之显，可与入德矣。

《诗》云：“潜虽伏矣，亦孔之昭！”故君子内
shī yún qián suī fú yǐ yì kǒng zhī zhāo gù jūn zǐ nèi
省不疚，无恶于志。君子之所不可及者，其唯人
xǐng bù jiù wú wù yú zhì jūn zǐ zhī suǒ bù kě jí zhě qí wéi rén
之所不见乎！
zhī suǒ bù jiàn hū

《诗》云：“相在尔室，尚不愧于屋漏。”故君
shī yún xiāng zài ěr shì shàng bù kuì yú wū lòu gù jūn
子不动而敬，不言而信。
zǐ bù dòng ér jìng bù yán ér xìn

《诗》曰：“奏假无言，时靡有争。”是故君子
shī yuē zòu jiǎ wú yán shí mí yǒu zhēng shì gù jūn zǐ
不赏而民劝，不怒而民威于鈇钺。
bù shǎng ér mǐn quàn bù nù ér mǐn wēi yú fū yuè

《诗》曰：“不显惟德！百辟其刑之。”是故君
shī yuē pǐ xiǎn wéi dé bǎi bì qí xíng zhī shì gù jūn
子笃恭，而天下平。
zǐ dǔ gōng ér tiān xià píng

《诗》云：“予怀明德，不大声以色。”子曰：“声
shī yún yǔ huái míng dé bù dà shēng yǐ sè zǐ yuē shēng
色之于以化民，末也。”《诗》曰：“德輶如毛。”毛
sè zhī yú yǐ huà mǐn mò yě shī yuē dé yóu rú máo máo

yóu yǒu lún   shàng tiān zhī zài   wú shēng wú xiù   zhì yǐ
犹有伦。“上天之载，无声无臭。”至矣！